Kohtulahendite kogumik

ÜLDKOHTU OTSUS (esimene koda)

17. mai 2013 *

Konkurents — Keelatud kokkulepped — Laadimisvoolikute Euroopa turg — EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 rikkumise tuvastamise otsus — Hindade kindlaksmääramine, turu jagamine ja kaubanduslikult tundliku teabe vahetamine — Mõiste „vältav või jätkuv rikkumine" — Aegumine — Õiguskindlus — Võrdne kohtlemine — Trahvid — Rikkumise raskus ja kestus

Liidetud kohtuasjades T-147/09 ja T-148/09,

Trelleborg Industrie SAS, asukoht Clermont-Ferrrand (Prantsusmaa), esindajad: *barrister* J. Joshua ja advokaat E. Aliende Rodríguez,

hageja kohtuasjas T-147/09,

Trelleborg AB, asukoht Trelleborg (Rootsi), esindajad: *barrister* J. Joshua ja advokaat E. Aliende Rodríguez,

hageja kohtuasjas T-148/09,

versus

Euroopa Komisjon, esindajad: N. Khan, V. Bottka ja S. Noë,

kostja,

mille ese on esiteks nõue tühistada osaliselt komisjoni 28. jaanuari 2009. aasta otsus K(2009) 428 lõplik, [EÜ] artiklis 81 ja EMP lepingu artiklis 53 sätestatud menetluse kohta (juhtum COMP/39406 – Laadimisvoolikud), hagejaid puudutavas osas ja teise võimalusena nõue tühistada selles otsuses neile määratud trahv või seda oluliselt vähendada,

ÜLDKOHUS (esimene koda),

koosseisus: esimees J. Azizi ning kohtunikud M. Prek ja S. Frimodt Nielsen (ettekandja),

kohtusekretär: ametnik J. Weychert,

arvestades kirjalikus menetluses ja 26. aprilli 2012. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: inglise.

otsuse

Vaidluse aluseks olevad asjaolud

Nafta ja gaasi laadimisvoolikute tegevussektor

1 Laadimisvoolikuid kasutatakse töötlemata või töödeldud toornafta ja teiste naftatoodete laadimiseks avamererajatistest (nt toodrid – tankrite kinnituskohad, mis on tavaliselt ankurdatud avamerele – või ujuvladustamis- ja mahalaadimissüsteemid – ujuvmahutite süsteemid, mida kasutatakse nafta või gaasi pumpamiseks läheduses asuvalt platvormilt, selle töötlemiseks ja ladustamiseks kuni selle vahelaadimiseni tankrile) tanklaevadele ja seejärel nende toodete laevadelt lossimiseks avamere- (nt toodrid) või maismaarajatistesse.

2 Laadimisvoolikuid kasutatakse merel – st vees või selle läheduses –, samas kui tööstus- või maismaavoolikuid kasutatakse maismaal.

3 Kõik laadimisvoolikute süsteemid koosnevad vastavalt kliendi vajadustele teatud arvust standardvoolikutest, mõlemas otsas liitekohti omavatest erivoolikutest ja täiendavatest seadistest, nagu kingstonid, hammasülekandega lõppseade või ujuvseadistus. Käesolevas asjas hõlmab väljend „laadimisvoolik" neid täiendavaid seadiseid.

4 Laadimisvoolikuid kasutavad naftaettevõtjad, toodrite tootjad, sadamaterminalid, naftatööstus ja valitsused ning neid ostetakse kas uute projektide jaoks või asendamise eesmärgil.

5 Uute projektide puhul sõlmivad naftaterminalid või muud lõppkasutajad üldjuhul inseneribürooga (keda kutsutakse ka „seadmete tootja" või „OEM tootja" või „seadistaja") lepingu, mille alusel ehitatakse välja või paigaldatakse uus naftaedastussüsteem, nagu kinnitussüsteem ühes konkreetses kohas või ujuvladustamis- ja mahalaadimissüsteem. Selliste projektide puhul ostab seadistaja tootjalt laadimisvoolikute tervikpaigalduse.

6 Pärast laadimisvoolikute paigaldamist tuleb nende üksikud osad asendada ühe kuni seitsme aasta pikkuse perioodi jooksul. Laadimisvoolikuid ostavad asendamiseks (mida kutsutakse ka „varuosade tegevusvaldkond") sageli otse lõppkasutajad. Kuid teatud juhul teostavad nad allhanget ja suunavad oma ostutegevuse tütarettevõtjatesse või sõltumatutesse ettevõtjatesse. Müük asendamise eesmärgil moodustab maailma laadimisvoolikute turul suurema osa kui uute toodete müük.

7 Laadimisvoolikute nõudlus sõltub paljuski naftatööstuse arengust ja eriti nafta tootmisest tarbimiskohast kaugel asuvates piirkondades. Nõudlus on ajaga suurenenud. See on tsükliline ning teatud määral seotud naftahinna muutusega. Nõudlus kujunes suureks 1960-ndate aastate lõpus ja suurenes 1970-ndate aastate alguses, eriti Pärsia lahe, Põhjamere ja Põhja-Aafrika naftat tootvates piirkondades. 1980-ndatel aastatel suurenes Lõuna-Ameerika arenevate riiklike naftaettevõtjate nõudlus. 1990-ndate aastate lõpus kandus nõudlus üle Lääne-Aafrikasse.

8 Laadimisvoolikuid toodavad ettevõtjad, keda tuntakse autokummide ja kautšuki või mõne nende „*spin-off*" toote valmistajana. Neid toodetakse eritellimusel vastavalt kliendi vajadustele. Kuna laadimisvoolikute nõudlus on geograafiliselt väga laiaulatuslik, töötavad enamus laadimisvoolikute tootjaid arvukate agentide kaudu, kes pakuvad konkreetsetel turgudel üldist turustusteenust ning esitavad nende toodetega pakkumisi välja kuulutatud hankemenetlustes.

9 Laadimisvoolikuid turustatakse kogu maailmas ja peamised tootjad tegutsevad rahvusvaheliselt. Laadimisvoolikutele kohaldatav õiguslik regulatsioon ei ole riigiti väga erinev ja kuigi tehnilised nõuded erinevad olenevalt keskkonnast ja kasutustingimustest, ei peeta seda laadimisvoolikute ülemaailmse müügi takistuseks.

10 Lõpuks olgu mainitud, et asjassepuutuval perioodil müüsid kartelli osalised Jaapanis, Ühendkuningriigis, Itaalias ja Prantsusmaal toodetud laadimisvoolikuid lõppkasutajatele ja seadistajatele, kes asusid erinevates Euroopa Liidu/Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) riikides. Kuigi laadimisvoolikute süsteemidest enamuse sihtkoht on väljaspool Euroopat asuv piirkond, asuvad mõned maailma peamised seadistajad liidu/EMP eri riikides.

Hagejad

11 Algselt tegeles laadimisvoolikute tootmisega Michelin.

12 Kontsernis Michelin tegutses sellel tegevusalal kontserni äriühing CMP. Michelin asutas seejärel 28. juulil 1993 äriühingu SIRA, mis ei tegelenud majandustegevusega kuni 31. märtsini 1995, mil CMP laadimisvoolikute tegevus läks üle SIRA-le. 26. aprillil 1995 asendati ärinimi SIRA ärinimega CMP. Hiljem CMP lõpetati.

13 28. märtsil 1996 sõlmis üks kahest hagejast, Trelleborg AB Micheliniga lepingu, mille tingimuste kohaselt kohustus ta omandama kogu Michelini osaluse CMP-s. Äriühingul oli seejärel mitmeid ärinimesid, mis sisaldas sõna Trelleborg ning alates 2005. aastast oli tema ärinimi Trelleborg Industrie SAS.

14 Trelleborg on Rootsi õiguse alusel asutatud äriühing, mis tegutseb alates 1905. aastast ja mille ülemaailmne käive 2006. aastal oli ligi 27 miljardit Rootsi krooni (SEK) (umbes 2,9 miljardit eurot).

15 Trelleborg Group tegutseb neljal tegevusalal: Trelleborg Engineered Systems (sealhulgas laadimisvoolikud), Trelleborg Automotive, Trelleborg Sealing Solutions ja Trelleborg Wheel Systems.

16 Trelleborg osaleb laadimisvoolikute tootmises ja turustamises oma tütarettevõtja ja teise hageja Trelleborg Industrie kaudu, mis on Prantsuse õiguse alusel asutatud äriühing.

Haldusmenetlus

17 Pärast seda, kui Ühendriikide justiitsministeerium ning Jaapani ja Ühendkuningriigi konkurentsiasutused olid sarnaste faktiliste asjaolude alusel uurimist alustanud, esitas [*konfidentsiaalne*] [1], viidates leebusprogrammile, mis on kehtestatud komisjoni teatises, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (ELT 2006, C 298, lk 17), Euroopa Ühenduste Komisjonile 20. detsembril 2006 trahvide eest kaitse saamise taotluse, andes teada kartellist laadimisvoolikute turul.

18 Komisjon alustas seejärel EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 rikkumise uurimist ning viis 2. mail 2007 läbi rea kontrolle Parker ITR-i, hagejate, muude asjassepuutuvate tootjate, [*konfidentsiaalne*] ja W. ruumides.

19 Manuli Rubber Industries SpA (MRI), Parker ITR ja Bridgestone esitasid komisjonile trahvide määramata jätmise või nende vähendamise taotlused vastavalt 2007. aasta 4. mail, 17 juulil ja 7. detsembril.

1 — Kustutatud konfidentsiaalsed andmed.

20 28. aprillil 2008 võttis komisjon vastu vastuväiteteatise, millest ta teavitas äriühinguid ajavahemikul 29. aprillist kuni 1. maini 2008.

21 Kõik äriühingud vastasid vastuväiteteatisele selleks ettenähtud tähtaja jooksul ja palusid – välja arvatud [*konfidentsiaalne*]/DOM, ContiTech AG ja Continental AG, ärakuulamist, mis korraldati 23. juulil 2008.

Vaidlustatud otsus

22 28. jaanuaril 2009 võttis komisjon vastu otsuse K(2009) 428 lõplik, [EÜ] artiklis 81 ja EMP lepingu artiklis 53 sätestatud menetluse kohta (juhtum COMP/39406 – Laadimisvoolikud) (edaspidi „vaidlustatud otsus"). Sisuliselt tuleneb vaidlustatud otsusest, et:

— see adresseeriti üheteistkümnele äriühingule, nende seas ka hagejatele;

— selle adressaatideks olevad äriühingud osalesid kohati erineval viisil ühes mitmest osateost koosnevas rikkumises, mille eesmärk oli hangete jaotamine, hindade kindlaksmääramine, kvootide kindlaksmääramine, müügitingimuste kindlaksmääramine, geograafiliste turgude jagamine ning hindade, müügimahtude ja enampakkumiste kohta tundliku teabe vahetamine;

— kartelli alustati hiljemalt 1. aprillil 1986 (kuigi on tõenäoline, et see alustas tegevust 1970-ndate aastate alguses) ning lõppes 2. mail 2007;

— 13. maist 1997 kuni 21. juunini 1999 (edaspidi „vaheperiood") oli kartelli tegevus piiratud ning selle liikmetel tekkis omavahelisi konflikte; kuid see ei põhjustanud rikkumise täielikku katkestamist; nimelt taastati samal viisil ja samade liikmete vahel (välja arvatud üks ettevõtja, kes taasliitus kartelliga täielikult järgmisel aastal) tegutseva kartelli organiseeritud ülesehitus 1999. aasta juunist täielikult; seetõttu tuleb asuda seisukohale, et tootjad panid toime ühe ja vältava rikkumise, mis leidis aset 1. aprillist 1986 kuni 2. maini 2007 või vähemalt ühe ja jätkuva rikkumise, kui asuda kõigest hoolimata seisukohale, et rikkumine ühel hetkel katkes; vaheperioodi aga trahvi arvutamisel arvesse ei võetud, arvestades rikkumise seda perioodi puudutavate tõendite vähesust;

— hagejaid peeti vastutavaks järgmiste perioodide suhtes:

  — Trelleborg Industrie: 1. aprillist 1986 kuni 2. maini 2007;

  — Trelleborg: 28. märtsist 1996 kuni 2. maini 2007;

— kohaldades suunistes määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (ELT 2006, C 210, lk 2; edaspidi „suunised") sätestatud kriteeriume, määrati iga äriühingu trahvi põhisumma kindlaks järgmiselt:

  — komisjon lähtus iga äriühingu iga-aastasest ülemaailmse müügi keskmisest ajavahemikul 2004–2006 ning müügist, mille eest esitati arve EMP-s asuvatele ostjatele;

  — ta tegi kindlaks iga ettevõtja asjassepuutuva müügi, kohaldades nende ülemaailmset turuosa EMP-s teostatud müükide summa suhtes vastavalt suuniste punktile 18;

  — arvestades rikkumise raskust, võttis ta aluseks osakaalu 25% sellest viimati nimetatud väärtusest (maksimaalse 30% asemel, mis on ette nähtud suunistes);

  — ta korrutas nii saadud väärtuse iga äriühingu poolt rikkumises osalemise aastatega;

— lõpuks määras ta vastavalt suuniste punktile 25 hoiatamise eesmärgil lisasumma, milleks oli 25% asjassepuutuvast müügist;

— edasi tuvastas komisjon kahe äriühingu puhul raskendavate asjaolude esinemise ja lükkas tagasi kergendavad asjaolud kõigi teiste kartelli liikmete suhtes;

— lõpuks kohaldas ta kahe äriühingu suhtes teatist, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (vt eespool punkt 17).

23 Mis puudutab Trelleborgi ja Trelleborg Industrie't, siis tuvastas komisjon, et ülemaailmse turuosa 15% alusel on nende müügiväärtus 4 909 332 eurot, et Trelleborg Industrie osales kartellis 18 aastat, 11 kuud ja 23 päeva, mis teeb kordajaks 19, ning et Trelleborg osales selles 8 aastat, 11 kuud ja 28 päeva, mis teeb kordajaks 9; kohaldades eelmises punktis täpsustatud tegureid, määras komisjon Trelleborg Industrie trahvi põhisummaks 24 500 000 eurot, millest 12 200 000 euro tasumise eest vastutas temaga solidaarselt Trelleborg.

24 Nende suhtes ei kohaldatud ühtegi raskendavat või kergendavat asjaolu ning need summad on nendele kahele äriühingule määratud lõplikud trahvid.

Menetlus ja poolte nõuded

25 Hagejad esitasid käesolevates asjades hagiavaldused, mis saabusid Üldkohtu kantseleisse 9. aprillil 2009.

26 Kuna esimese koja ühel liikmel esines takistus käesoleva asja arutamisel osalemiseks, määras Üldkohtu president Üldkohtu kodukorra artikli 32 lõike 3 alusel koja koosseisu täiendamiseks kotta teise kohtuniku.

27 Ettekandja-kohtuniku ettekande alusel otsustas Üldkohus (esimene koda) avada suulise menetluse ja tegi kodukorra artiklis 64 sätestatud menetlust korraldavate meetmete raames pooltele ettepaneku esitada teatud dokumente ja esitas neile kirjalikud küsimused. Pooled täitsid need nõudmised määratud tähtaja jooksul.

28 Üldkohtu esimese koja esimehe 29. veebruari 2012. aasta määrusega liideti kohtuasjad T-147/09 ja T-148/09 suulise menetluse ja lõpliku kohtuotsuse huvides vastavalt Üldkohtu kodukorra artiklile 50.

29 13. aprilli 2012. aasta kirjaga teavitas kohtuasja T-147/09 hageja Üldkohut sellest, et ta loobub oma kolmandast väitest, mis esitati teise võimalusena.

30 24. aprilli 2012. aasta kirjaga esitasid hagejad kohtuistungi kinniseks kuulutamise taotluse.

31 Poolte seisukohad ja vastused Üldkohtu suulistele küsimustele kuulati ära 26. aprilli 2012. aasta istungil.

32 Hagejad loobusid sellel istungil kohtuistungi kinniseks kuulutamise taotlusest.

33 Trelleborg Industrie palub Üldkohtul:

— tühistada vaidlustatud otsuse artikkel 1 teda puudutavas osas ning igal juhul vähemalt osas, milles tuvastatakse rikkumise toimepanemine enne 21. juunit 1999;

— vähendada talle artiklis 2 määratud trahvi, parandades vaidlustatud otsuses tehtud ilmsed vead;

— mõista kohtukulud välja Euroopa Komisjonilt.

34 Trelleborg palub Üldkohtul:

— tühistada vaidlustatud otsuse artikkel 1 teda puudutavas osas ning igal juhul vähemalt osas, milles tuvastatakse rikkumise toimepanemine enne 21. juunit 1999;

— vähendada talle artiklis 2 määratud trahvi, parandades vaidlustatud otsuses tehtud ilmsed vead;

— mõista kohtukulud välja Euroopa Komisjonilt.

35 Komisjon palub Üldkohtul:

— jätta hagi rahuldamata;

— mõista kohtukulud välja hagejatelt.

Õiguslik käsitlus

Tühistamisnõuded

36 Hagejad esitavad oma hagide põhjenduseks kaks ühist väidet.

37 Esimene väide puudutab esiteks ilmselget viga nende faktiliste asjaolude hindamisel, mille alusel komisjon tuvastas, et Trelleborg Industrie osales vältavas rikkumises ajavahemikul 1. aprillist 1986 kuni 2. maini 2007, ja et Trelleborg osales vältavas rikkumises 28. märtsist 1996 kuni 2. maini 2007, ning teiseks määruse nr 1/2003 artikli 25 lõike 2 rikkumist.

38 Teise väite kohaselt puudus komisjonil õiguspärane huvi niisuguse otsuse vastuvõtmiseks, milles tuvastatakse enne 1999. aastat toime pandud rikkumine.

Esimene väide, mille kohaselt on esiteks tehtud ilmselge viga nende faktiliste asjaolude hindamisel, mille alusel komisjon tuvastas, et Trelleborg Industrie osales vältavas rikkumises ajavahemikul 1. aprillist 1986 kuni 2. maini 2007, ja et Trelleborg osales vältavas rikkumises 28. märtsist 1996 kuni 2. maini 2007, ning teiseks rikutud määruse nr 1/2003 artikli 25 lõiget 2

Vaidlustatud otsus

39 Vaidlustatud otsuse põhjendustest 148–187 nähtub sisuliselt, et kartelli liikmete omavaheliste vastuolude tõttu ajavahemikul 13. maist 1997 kuni 11. juunini 1999 osade äriühingute puhul ja 21. juunini 1999 teiste, sealhulgas hagejate puhul kartelli tegevus aeglustus. Komisjoni hinnangul tõendavad siiski arvukad tõendid, et sel perioodil pidasid kartelli põhiosalised – muu hulgas P., W., F. ja C. – omavahel regulaarselt sidet muu hulgas selleks, et vahetada kaubanduslikku teavet ja et üritada kartell uuesti tööle panna, mis toimus lõpuks 1999. aasta juunis.

40 Vaidlustatud otsuse põhjendustes 289–307 on välja toodud põhjused, miks komisjon leidis, et rikkumine oli vältav või teise võimalusena jätkuv, kuigi tema hinnangul kartelli tegevus vaheperioodil piiratud ulatuses jätkus, ja et selle perioodi eest ei tulnud trahvi määrata.

41 Lisaks nähtub vaidlustatud otsuse artikli 1 punktidest g ja h, et komisjon tuvastas vältava rikkumise toimepanemise 1. aprillist 1986 kuni 2. maini 2007, milles Trelleborg Industrie osales 1. aprillist 1986 kuni 2. maini 2007, ja Trelleborg 28. märtsist 1996 kuni 2. maini 2007, ning vaidlustatud otsuse põhjendustest 187, 201–208 ja 446–448, et hagejate osas käsitleti vaheperioodi kartelli piiratud tegevusega perioodina, mis ei õigusta trahvi määramist.

Poolte argumendid

42 Sisuliselt on hagejad esiteks seisukohal, et komisjon, kellel on kohustus tõendada rikkumise kestust, ei tõendanud, et rikkumine vaheperioodil edasi kestis, kuna tõendeid, millele komisjon selles küsimuses tugines, tõlgendati vääralt, ning teiseks seisukohal, et igal juhul ei ole komisjonil ühtegi tõendit, mis näitaks Trelleborg Industrie või Trelleborgi osalemist rikkumises sel perioodil. Nad vaidlevad eriti vastu komisjoni analüüsile, mille kohaselt enne vaheperioodi ärajaotatud hangete mõju oli tunda kuni 1997. aasta lõpuni, mis lubab perioodi 1997. aasta septembrist kuni detsembrini komisjoni arvates lugeda vähemalt rikkumise aja hulka.

43 Hagejad leiavad sisuliselt ka seda, et seetõttu kvalifitseeris komisjon rikkumise vääralt vältavaks rikkumiseks ja et ta lükkas nende argumentatsiooni seoses rikkumise aegumisega perioodi osas enne kartelli tegevuse katkemist tagasi nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 [EÜ] artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205) artikli 25 lõiget 2 rikkudes.

44 Nad vaidlevad selles küsimuses vastu võimalusele lähtuda vältava rikkumise mõistest, nagu teeb komisjon, kui kartelli tegevus on katkenud peaaegu kaheks aastaks, ning võimalusele lähtuda teise võimalusena jätkuva rikkumise mõistest, mis hagejate arvates hõlmab samuti vältavuse ideed, mis ei luba seda kohaldada tuvastatud rikkumise katkemise korral. Niisuguse juhul on kvalifitseerimine jätkuvaks rikkumiseks ka vastuolus õiguskindluse põhimõttega, kuna komisjon võib nii aegumistähtaega lõpmatuseni edasi lükata. Lõpuks märgivad nad, et kvalifikatsiooni jätkuv rikkumine ei ole igal juhul mainitud vaidlustatud otsuse resolutsioonis.

45 Lõpuks väidavad hagejad, et komisjon ei ole järginud oma varasemat otsustuspraktikat ning et neid on koheldud diskrimineerivalt võrreldes MRI-ga, kelle osas komisjon tuvastas rikkumise katkemise neljaks aastaks, st ajavahemikul 1992. aasta augustist kuni 1996. aasta septembrini, mille tõttu ei saanud enam määrata trahvi enne 1. augustit 1992 selle äriühingu poolt toime pandud tegude eest.

46 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu, leides, et vaidlustatud otsuses on õiguslikult piisavalt tõendatud rikkumise jätkumine vaheperioodil, kuigi kartelli tegevus oli sel ajal piiratud. Oma menetlusdokumentides ja kohtuistungil selle kohta esitatud küsimusele vastates nõustus komisjon aga sellega, et tal puuduvad mis tahes tõendid hagejate osaluse kohta kartelli liikmete vahelises suhtluses vaheperioodil.

47 Ta on aga seisukohal, et arvesse tuleb võtta esiteks enne seda perioodi ära jaotatud hankeid, mille mõju ulatus 1997. aasta novembrisse või detsembrisse, ning teiseks asjaolu, et hagejad ei väljendanud sel ajal kartelli suhtes erimeelsust, mis õigustab kohtupraktika kohaselt seda, et nende rikkumises osalemist tuleb käsitleda väldanuna 1. aprillist 1986 kuni 2. maini 2007.

48 Komisjon lisab sisuliselt, et igatahes tuleks juhul, kui Üldkohus tuvastab, et rikkumine ei olnud vältav, tal see ümber kvalifitseerida jätkuvaks rikkumiseks, kusjuures ta viitas sellele kvalifikatsioonile teise võimalusena ka vaidlustatud otsuse põhjenduses 307. Tema sõnul tuleneb sellest, et tema trahvi määramise õigus rikkumise perioodi osas 1986–1997 ei olnud vaidlustatud otsuse vastuvõtmise ajal aegunud. Ta on ka seisukohal, et seetõttu ei ole tähtsust asjaolul, et vaidlustatud otsuse resolutsioonis mainiti vaid vältava rikkumise toimepanemist.

49 Tuleb täpsustada, et vastates kohtuistungil Üldkohtu küsimustele, tunnistasid hagejad, et nad ei vaidlusta rikkumises osalemist ei perioodil enne 13. maid 1997 ega perioodil pärast 21. juunit 1999. Nad on aga seisukohal, et tegemist on kahe eraldi rikkumisega.

Üldkohtu hinnang

– Esialgsed tähelepanekud

50 Kõigepealt tuleb meenutada, et kohtupraktika kohaselt on komisjon kohustatud mitte ainult tõendama keelatud kokkuleppe olemasolu, vaid ka selle kestust (vt Üldkohtu 15. märtsi 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95: Cimenteries CBR jt *vs.* komisjon, EKL 2000, lk II-491, punkt 2802 ja seal viidatud kohtupraktika). Täpsemalt, EÜ artikli 81 lõike 1 rikkumise kohta tõendite esitamise suhtes tuleb meenutada, et komisjon peab tõendama tema poolt kindlaks tehtud rikkumist ja esitama tõendid, mille alusel saab õiguslikult piisavalt tuvastada rikkumise koosseisu kuuluvate asjaolude asetleidmist (vt selle kohta Euroopa Kohtu 17. detsembri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-185/95 P: Baustahlgewebe *vs.* komisjon, EKL 1998, lk I-8417, punkt 58, ja 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-49/92 P: komisjon *vs.* Anic Partecipazioni, EKL 1999, lk I-4125, punkt 86). Kohtul tuleb kahtluse korral eelistada ettevõtjat, kes on rikkumise tuvastamise otsuse adressaat. Seega ei saa kohus järeldada, et komisjon on tõendanud rikkumise toimepanemist õiguslikult piisavalt, kui tal on selles küsimuses veel kahtlusi, eriti kui ta menetleb hagi, milles palutakse trahvi määrava otsuse tühistamist ja/või muutmist. Nimelt tuleb viimati kirjeldatud olukorras arvesse võtta süütuse presumptsiooni põhimõtet, mis on üks liidu õiguskorras kaitstavatest põhiõigustest ja on sätestatud 7. detsembril 2000 Nice'is välja kuulutatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta (EÜT C 364, lk 1) artikli 48 lõikes 1. Arvestades asjassepuutuvate rikkumiste laadi ning nende eest määratavate karistuste laadi ja raskust, kohaldatakse süütuse presumptsiooni põhimõtet muu hulgas ettevõtjatele kohaldatavate konkurentsieeskirjade rikkumiste menetlustes, milles võidakse määrata trahv või karistusmakse (vt selle kohta Euroopa Kohtu 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-199/92 P: Hüls *vs.* komisjon, EKL 1999, lk I-4287, punktid 149 ja 150, ning Üldkohtu 25. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-38/02: Groupe Danone *vs.* komisjon, EKL 2005, lk II-4407, punktid 215 ja 216). Komisjonil tuleb seega rikkumise toimepanemise kindlaks tuvastamiseks esitada täpseid ja üksteist toetavaid tõendeid (vt eespool viidatud kohtuotsus Groupe Danone *vs.* komisjon, ja seal viidatud kohtupraktika).

51 Samuti tuleneb aga väljakujunenud kohtupraktikast, et komisjoni esitatud kõik tõendid ei pea ilmtingimata vastama neile kriteeriumidele rikkumise kõigi tunnuste osas. Piisab, kui tõendite kogum, millele institutsioon tugineb, vastab üldiselt hinnatuna sellele nõudele (vt Üldkohtu 8. juuli 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-67/00, T-68/00, T-71/00 ja T-78/00: JFE Engineering jt *vs.* komisjon, EKL 2004, lk II-2501, punkt 180 ja seal viidatud kohtupraktika).

52 Lisaks on tavapärane, et tegevusega, mida konkurentsivastased kokkulepped puudutavad, tegeletakse saladuskatte all, et koosolekud toimuvad salaja ja et kogu seonduv dokumentatsioon on viidud miinimumini. Sellest järeldub, et isegi kui komisjon avastab ettevõtjatevahelist õigusvastast suhtlemist otseselt kinnitavaid tõendeid nagu koosolekute protokollid, on need tavaliselt katkendlikud ja korrapäratud, mistõttu on sageli vaja teatud üksikasju tuletamise teel taastada. Seega peab enamikul juhtudel konkurentsivastase tegevuse või kokkuleppe olemasolu järeldama teatud hulgast kokkusattumustest ja kaudsetest tõenditest, mis koostoimes ning muu loogilise selgituse puudumisel võivad osutuda tõendiks konkurentsieeskirjade rikkumise kohta (Euroopa Kohtu 7. jaanuari 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P: Aalborg Portland jt *vs.* komisjon, EKL 2004, lk I-123, punktid 55–57, ja 25. jaanuari 2007. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-403/04 P ja C-405/04 P: Sumitomo Metal Industries ja Nippon Steel *vs.* komisjon, EKL 2007, lk I-729, punkt 51).

53 Kohtupraktika nõuab ka, et kui puuduvad rikkumise kestust otseselt tõendavad tõendid, tugineb komisjon vähemalt tõenditele, mis puudutavad ajaliselt piisavalt lähestikku asetleidnud asjaolusid, nii et võib mõistlikult möönda, et see rikkumine vältas katkematult kahe täpse kuupäeva vahel (Üldkohtu 7. juuli 1994. aasta otsus kohtuasjas T-43/92: Dunlop Slazenger *vs.* komisjon, EKL 1994, lk II-441, punkt 79, ja 16. novembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-120/04: Peróxidos Orgánicos *vs.* komisjon, EKL 2006, lk II-4441, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika).

54 Käesolevas asjas on selge, et komisjonil puuduvad mis tahes tõendid, mis tõendaksid hagejate osalust kartelliliikmete vahel toimunud suhtluses ja selle piiratud tegevuses vaheperioodil, mida ta kirjeldas vaidlustatud otsuse põhjendustes 148–187.

55 Komisjon piirdub nimelt seisukohaga, et hagejate osaluse saab tuletada sellest, et nad ei väljendanud vaheperioodil kartelli suhtes erimeelsust, ja et nende osalus on tõendatud vähemalt 1997. aasta novembri või detsembrini, kuna kartelli liikmete vahel enne 13. maid 1997 ära jaotatud hangete mõju kestis edasi (vt muu hulgas vaidlustatud otsuse põhjendused 150, 162 ja 187).

56 Seega tuleb hinnata, kas komisjon võis nende seisukohtade alusel õiguspäraselt kvalifitseerida vältavaks rikkumise, mille Trelleborg Industrie pani toime 1. aprillist 1986 kuni 2. maini 2007, ja Trelleborg 28. märtsist 1996 kuni 2. maini 2007, ning seega järeldada, et määruse nr 1/2003 artikli 25 lõikes 2 sätestatud aegumistähtaeg hakkas kulgema alles sellest viimati nimetatud kuupäevast.

– Vältava rikkumise esinemine

57 Tuleb meenutada, et enamikul juhtudel peab konkurentsivastase tegevuse või kokkuleppe olemasolu tuletama teatud hulgast kokkulangevustest või kaudsetest tõenditest, mis võivad koos, muu loogilise selgituse puudumisel, kujutada endast tõendit konkurentsieeskirjade rikkumise kohta. Sellised kaudsed tõendid ja kokkulangevused võimaldavad neid kogumis hinnates kindlaks teha mitte ainult konkurentsivastase tegevuse ja kokkulepete olemasolu, vaid ka vältava konkurentsivastase tegevuse kestuse ja ajavahemiku, mil täideti konkurentsieeskirju rikkudes sõlmitud kokkulepet (vt selle kohta eespool punktis 52 viidatud Euroopa Kohtu otsus Aalborg Portland jt *vs.* komisjon, punkt 57, ja 21. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-105/04 P: Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied *vs.* komisjon, EKL 2006, lk I-8725, punktid 94–96 ja seal viidatud kohtupraktika).

58 Lisaks võib niisugune rikkumine seisneda mitte üksnes üksikus teos, vaid ka tegude seerias või koguni vältavas tegevuses. Seda tõlgendust ei saa kahtluse alla seada põhjendusega, et ühte või mitut tegu tegude seeriast või vältavast tegevusest võib ka ise ja eraldiseisvalt käsitleda konkurentsieeskirjade rikkumisena. Kui erinevad teod kuuluvad nende identse eesmärgi tõttu „tervikplaani", mis kahjustab konkurentsi ühisturul, on komisjonil õigus omistada nende tegude eest vastutus osalemise alusel rikkumises kui tervikus (vt eespool punktis 52 viidatud kohtuotsus Aalborg Portland jt *vs.* komisjon, punkt 258, ja eespool punktis 57 viidatud kohtuotsus Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied *vs.* komisjon punkt 110).

59 Mis puudutab tõendite puudumist kokkuleppe olemasolu kohta teatud kindlatel ajavahemikel või vähemalt selle kohta, et ettevõtja kokkulepet teatud ajavahemikul täitis, siis tuleb meenutada, et asjaolu, et teatavate kindlate ajavahemike osas ei ole rikkumine tõendatud, ei takista rikkumise toimunuks lugemist nimetatud ajavahemikest pikema ajavahemiku jooksul, kui selline järeldus põhineb objektiivsetel ja omavahel kooskõlas olevatel kaudsetel tõenditel. Mitu aastat kestva rikkumise puhul ei oma keelatud kokkuleppe olemasolu seisukohast tähtsust, et selle ilmingud on nähtavad erinevatel ajavahemikel, mis on üksteisest eraldatavad pikemate või lühemate ajavahemikega, kui selle rikkumise moodustavatel erinevatel tegudel on sama eesmärk ning need kuuluvad ühe ja vältava rikkumise

koosseisu (vt eespool punktis 57 viidatud kohtuotsus Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied *vs.* komisjon, punktid 97 ja 98; vt selle kohta ka eespool punktis 52 viidatud kohtuotsus Aalborg Portland jt *vs.* komisjon, punkt 260).

60 Kohtupraktikas on kindlaks tehtud mitu kriteeriumi, millest lähtudes hinnata, kas tegemist on ühe rikkumisega ehk kas asjassepuutuvate tegude eesmärk on sama (Üldkohtu 20. märtsi 2002. aasta otsus kohtuasjas T-21/99: Dansk Rørindustri *vs.* komisjon, EKL 2002, lk II-1681, punkt 67; vt selle kohta ka Euroopa Kohtu 21. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-113/04 P: Technische Unie *vs.* komisjon, EKL 2006, lk I-8831, punktid 170 ja 171, ning Üldkohtu 27. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-43/02: Jungbunzlauer *vs.* komisjon, EKL 2006, lk II-3435, punkt 312), kas asjassepuutuvad kaubad ja teenused on samad (vt selle kohta Üldkohtu 15. juuni 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-71/03, T-74/03, T-87/03 ja T-91/03: Tokai Carbon jt *vs.* komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punktid 118, 119 ja 124, ning eespool viidatud kohtuotsus Jungbunzlauer *vs.* komisjon, punkt 312), kas osa võtnud ettevõtjad on samad (eespool viidatud kohtuotsus Jungbunzlauer *vs.* komisjon, punkt 312) ja kas toimepanemise viis on sama (eespool viidatud kohtuotsus Dansk Rørindustri *vs.* komisjon, punkt 68). Muud kriteeriumid, mida selle hindamise käigus võib arvesse võtta, on ettevõtjate nimel tegutsenud füüsiliste isikute samasus ja asjassepuutuvate tegude geograafilise ulatuse samasus.

61 Seega lubab kohtupraktika komisjonil eeldada, et rikkumine või ettevõtja osalus rikkumises ei ole katkenud – isegi kui tal teatud kindla ajavahemiku osas rikkumise kohta tõendeid ei ole –, kui selle rikkumise moodustavatel erinevatel tegudel on üks ja sama eesmärk ning need võivad kuuluda ühe ja vältava rikkumise koosseisu, kusjuures see järeldus peab tuginema objektiivsetele ja omavahel kooskõlas olevatele kaudsetele tõenditele, mis tõendavad teatud tervikplaani olemasolu.

62 Kui need tingimused on täidetud, lubab vältava rikkumise mõiste komisjonil määrata trahvi kogu arvessevõetud rikkumise perioodi eest ja kindlaks määrata aegumistähtaja kulgema hakkamise kuupäeva, st kuupäeva, mil vältav rikkumine lõppes.

63 Kuid ettevõtjad, keda salajases koostöös süüdistatakse, võivad selle eelduse ümber lükata, esitades kaudseid või otseseid tõendeid, mis näitavad, et vastupidi, rikkumine – või nende osalus selles – nendel perioodidel ei jätkunud.

64 Käesolevas asjas tuleb aga kindlasti märkida, et hagejad ei ole kohtuistungil vaidlustanud, et enne 1997. aasta maid ja pärast 1999. aasta juunit olid samad asjassepuutuvate tegude eesmärk, asjassepuutuvad kaubad, salajases koostöös osalenud ettevõtjad, toimepanemise peamised viisid, ettevõtjate nimel tegutsenud füüsilised isikud ning lõpuks ka nende tegude geograafiline ulatus.

65 Kuigi nende asjaoludega saab toetada teesi selgepiirilise tervikplaani olemasolu kohta enne ja pärast vaheperioodi, tuleb aga ka märkida, et vaidlustatud otsuses tuvastas komisjon esiteks, et kartell elas üle kriisiperioodi, mille jooksul tema töökorraldust oluliselt muudeti ja tema liikmete vahelised suhted olid selgelt pingelised, mistõttu tema tegevus vaheperioodil oluliselt aeglustus, ning teiseks, et põhimõtteliselt kasutasid teatud põhiosalised – eriti P., F., C. ja W. – sel perioodil ära oma suhteid, proovides asjassepuutuvate ettevõtjate vahelist koostööd taastada (vaidlustatud otsuse põhjendused 148–187) – põhjus, miks komisjon ei saanud ühelegi kartelli liikmele selle vaheperioodi eest trahvi määrata.

66 Seega tuleb asuda seisukohale, et komisjonil ei ole ühtegi tõendit hagejate osaluse kohta selles mitmepoolses suhtluses vaheperioodil, mis kestis enam kui kaks aastat, või selle kohta, et nad oleksid osalenud kartelli taaskäivitamise eesmärgil toimunud koosolekutel, või et nad olid nendest teadlikud.

67 Neil asjaoludel tundub hagejate argument, et nad tõesti katkestasid oma osaluse, piisavalt põhjendatud ja usutav, et lükata ümber eespool punktis 61 meenutatud eeldus, et nende osalus rikkumises – isegi kui see oli passiivne – kestis edasi, kuigi selle kohta puuduvad tõendid. Nimelt, arvestades seda, et

vaheperioodil oli kartelli tegevus piiratud või lausa olematuks muutunud, ja et puuduvad objektiivsed ja omavahel kooskõlas olevad kaudsed tõendid hagejate võimaliku jätkuva tahte kohta see kartell taastada või nõustuda selle eesmärkidega, ei olnud komisjonil õigust eeldada nende jätkuvat ja kasvõi passiivset osalemist.

68 Komisjon viitab aga oma menetlusdokumentides kohtupraktikale (eespool punktis 50 viidatud kohtuotsus komisjon *vs*. Anic Partecipazioni, punktid 83 ja 84), mille kohaselt peab ettevõtja oma vastutuse lõpetamiseks enda mitteseotusest selgelt ja ühemõtteliselt teada andma, nii et teised osalised oleksid teadlikud asjaolust, et ta ei toeta enam kartelli üldisi eesmärke. Ta järeldab sellest, et kuna hagejad oma mitteseotusest vaheperioodi jooksul ei teatanud, võis nende osalust sellel väiksema aktiivsusega rikkumise perioodil neile siiski süüks panna, ilma et sellega kaasneks trahvi määramine nimetatud perioodi eest. Nimelt nähtub sellest kohtupraktikast, et teatud üleskutse vaikiv heakskiit ilma selle sisu suhtes erimeelsust väljendamata või sellest ametiasutustele teatamata julgustab rikkumist jätkama ja muudab keeruliseks selle avastamise, mis on rikkumises osalemise passiivne viis, mis toob kaasa asjassepuutuva ettevõtja vastutuse, arvestades, et vaidlustatud otsusest tuleneb esiteks, et kartelli tavapärane toimimine enam kui kaks aastat kestnud vaheperioodil katkestati, teiseks, et ei ole tõendatud, et hagejad oleksid osalenud vaheperioodil toimunud suhtluses eesmärgiga kartell taaskäivitada, või et nad olid sellest teadlikud, kolmandaks, et isegi kui nõustuda komisjoniga osas, et enne 1997. aasta maid ära jagatud hangete mõju kestis edasi, siis kestis see kõige rohkem kuni 1997. aasta novembri või detsembrini, mis jätab igal juhul alles enne kartelli taaskäivitumist tekkiva 18 kuu pikkuse perioodi, mille kohta puuduvad igasugused objektiivsed ja omavahel kooskõlas olevad kaudsed tõendid, mis lubaksid pidada hagejaid seotuks kartelli kriisi perioodil toimunud suhtlusega ning komisjon ei saa oma argumentatsioonis tugineda asjaolule, et hagejad ei väljendanud vaheperioodil oma erimeelsust kartelli teatud liikmete kartelli taastamise püüete suhtes.

69 Arvestades neid käesoleva asja asjaolusid tuleb asuda seisukohale, et selle tõttu, et hagejad ei väljendanud teistele kartelli liikmetele oma erimeelsust, ei saanud viimastel tekkida muljet, et hagejad tegid vähemalt passiivset koostööd, mistõttu ei saanud nende käitumist käsitleda kui vaikivat heakskiitu üleskutsele tegutseda konkurentsivastaselt. Kuna puudusid kaudsed tõendid, mis lubaksid järeldada, et hagejad olid teadlikud teiste kartelli liikmete omavahelisest suhtlemisest vaheperioodil eesmärgiga taaskäivitada kartell, mille normaalne tegevus oli katkenud, ei olnud komisjonil seega õigust tuvastada nende ühist vastutust põhjusel, et nad ei olnud väljendanud erimeelsust kartelli sisu suhtes. Nimelt ei piisa sellest põhjusest üksi niisuguste objektiivsete ja üksteisega kooskõlas olevate kaudsete tõendite täieliku puudumise korvamiseks, mille alusel oleks saanud tuvastada – nii objektiivsest kui subjektiivsest küljest – sel perioodil nende osaluse ja jätkuva koostöö ühes rikkumises.

70 Seetõttu tuleb asuda seisukohale, et komisjon ei saanud õiguspäraselt tuvastada, et hagejate toime pandud rikkumine oli üks vältav rikkumine. Selle vea tõttu ei pruukinud komisjon aga tingimata rikkuda määruse nr 1/2003 artikli 25 lõiget 2.

71 Nimelt, arvestades asjaolu, et käesolevas asjas ei saa rikkumist kvalifitseerida vältavaks rikkumiseks, jääb selleks, et tuvastada, kas määruse nr 1/2003 artikli 25 lõike 2 kohaselt tuleb kohaldada aegumist, üle kontrollida, kas rikkumine tuleb kvalifitseerida jätkuvaks rikkumiseks, millele hagejad aga vastu vaidlevad.

– Jätkuva rikkumise esinemine

72 Kuna pooled vaidlevad mõiste „jätkuv rikkumine” tõlgenduse üle, tuleb kõigepealt täpsustada selle mõiste tähendust võrreldes vältava rikkumise mõistega määruse nr 1/2003 artikli 25 lõike 2 mõttes.

73 Liidu õiguse sätte grammatilisel tõlgendamisel tuleb arvesse võtta asjaolu, et liidu õigusaktid on koostatud erinevates keeltes ja et kõik keeleversioonid on autentsed; ühenduse õigusnormi tõlgendamine sisaldab seega keeleversioonide võrdlust (Euroopa Kohtu 6. oktoobri 1982. aasta otsus kohtuasjas 283/81: CILFIT, EKL 1982, lk 3415, punkt 18). Liidu õiguse ühetaolise kohaldamise ja seega ka ühetaolise tõlgendamise vajadus välistab selle, et kahtluse korral võetaks eraldatult arvesse sätte sõnastust ühes selle versioonidest, vaid nõuab vastupidi, et seda tõlgendataks ja kohaldataks teisi ametlikke keeleversioone arvestades (vt Euroopa Kohtu 19. aprilli 2007. aasta otsus kohtuasjas C-63/06: Profisa, EKL 2007, lk I-3239, punkt 13 ja seal viidatud kohtupraktika). Lisaks, kui liidu õigusakti keeleversioonides on erinevusi, tuleb ka sätet tõlgendades lähtuda selle õigusakti üldisest ülesehitusest ja eesmärkidest, milles see esineb (vt eespool viidatud kohtuotsus Profisa, punkt 14 ja seal viidatud kohtupraktika).

74 Üldisemas plaanis tuleb liidu õiguse sätte tõlgendamisel arvesse võtta mitte üksnes selle sõnastust, vaid ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osaks nimetatud säte on (Euroopa Kohtu 17. novembri 1983. aasta otsus kohtuasjas 292/82: Merck, EKL 1983, lk 3781, punkt 12), ning liidu õiguse sätete kogumit (eespool punktis 73 viidatud kohtuotsus CILFIT, punkt 20).

75 Esiteks tuleb täpsustada, et nõukogu 26. novembri 1974. aasta määruse (EMÜ) nr 2988/74 Euroopa Majandusühenduse transpordi- ja konkurentsieeskirjades ettenähtud menetluste ja sundtäitmise rakendamise aegumistähtaegade kohta (EÜT L 319, lk 1; ELT eriväljaanne 07/01, lk 61), mis on aluseks määruse nr 1/2003 aegumist puudutavatele sätetele, artikli 1 lõikes 2 kasutati sõnu „jätkuvad või korduvad rikkumised".

76 Selle kohta tuleb meenutada, et määruse nr 2988/74 artiklis 1 kasutatud mõiste „korduv rikkumine" küsimuses on Euroopa Kohus otsustanud, et kuigi korduva rikkumise mõiste sisu on eri liikmesriikide õiguskordades mõnevõrra erinev, sisaldab see igal juhul mitut õigusrikkumises seisnevat tegu, mida ühendab üks ühine subjektiivne külg (vt selle kohta Euroopa Kohtu 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-235/92 P: Montecatini *vs.* komisjon, EKL 1999, lk I-4539, punkt 195).

77 See mõiste asendati määruse nr 1/2003 artikli 25 lõike 2 prantsuskeelses versioonis mõistega „*continue ou répétée* " (vältav ja jätkuv) rikkumine.

78 Viidatud muudatust ei viidud aga sisse mitte kõigisse selle sätte keeleversioonidesse.

79 Nimelt olid sõnad „*continuing or repeated infringements*" juba kasutuses määruse nr 2988/74 artikli 1 lõike 2 ingliskeelses versioonis ning selles keeleversioonis kasutati seda terminoloogiat edasi määruse nr 1/2003 artikli 25 lõikes 2.

80 Lisaks kasutas seadusandja määruse nr 1/2003 vastuvõtmisel enamikus keeleversioonides terminoloogiat, mida oli varem kasutatud määruses nr 2988/74 (antud juhul olid nendeks hispaania-, taani-, saksa-, kreeka-, hollandi-, soome- ja rootsikeelsed versioonid), samas kui muudeti ka teisi keeleversioone, et kehtestada jätkuva rikkumise mõiste korduva rikkumise asemel (nendeks olid itaalia ja portugali keel).

81 Määruse nr 1/2003 põhjenduses 31 on ka täpsustatud, et:

„Trahvide ja karistusmaksete määramisega seotud aegumistähtajad on sätestatud nõukogu määruses [...] nr 2988/74, milles käsitletakse ka transpordisektoris määratavaid karistusmakseid [...] Seepärast tuleks õigusliku raamistiku selgitamiseks muuta määrust [...] nr 2988/74, et vältida selle kohaldamist käesoleva määrusega hõlmatud valdkondade suhtes, ning käesolev määrus peaks sisaldama aegumistähtaegu käsitlevaid sätteid."

82 Seega tuleb asuda seisukohale, et hoolimata terminoloogilistest muudatustest, mis tehti teatud keeleversioonides, ei olnud nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17 esimene määrus [EÜ] artiklite [81] ja [82] rakendamise kohta (EÜT 1962, 13, lk 204; ELT eriväljaanne 08/01, lk 3) uuesti kehtestamisel seadusandja tahe suunatud varasema sätte mõtte muutmisele, vaid vastupidi, võimaliku segaduse vältimisele, mida võis tekitada mõiste „korduv rikkumine” kasutamine.

83 Teiseks, mõiste „jätkuv rikkumine” on eraldiseisev mõiste võrreldes vältava rikkumisega (vt selle kohta Üldkohtu 19. mai 2010. aasta otsus kohtuasjas T-18/05: IMI jt *vs.* komisjon, EKL 2010, lk II-1769, punktid 96 ja 97), kusjuures seda erinevust kinnitab ka sidesõna „või” kasutus määruse nr 1/2003 artikli 25 lõikes 2.

84 Seega tuleb tagasi lükata hagejate argumentatsioon, mille kohaselt tuleb eristada „klassikalist” rikkumist „vältavast ja jätkuvast” rikkumisest.

85 Kolmandaks, mõistes „üks rikkumine” peetakse silmas olukorda, kus mitu ettevõtjat osalesid kas ühes rikkumises, mis seisnes konkurentsi kahjustavas sama majandusliku eesmärgiga vältavas tegevuses või üksikutes rikkumistes, mida sidusid omavahel sama objekt ja subjektid (vt selle kohta Üldkohtu 8. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas T-53/03: BPB *vs.* komisjon, EKL 2008, lk II-1333, punkt 257, ja 28. aprilli 2010. aasta otsus kohtuasjas T-446/05: Amann & Söhne ja Cousin Filterie *vs.* komisjon, EKL 2010, lk II-1255, punkt 89).

86 Teisisõnu võimaldab toimepanemise viis kvalifitseerida rikkumise üheks ja kas vältavaks või jätkuvaks rikkumiseks.

87 Lisaks tuleb vältava rikkumise kohta meenutada, et mõiste „tervikplaan” võimaldab komisjonil eeldada, et rikkumise toimepanemist ei katkestatud, isegi kui teatud perioodi suhtes ei ole tal tõendeid ettevõtja osalemise kohta rikkumises, kui ta osales selles enne ja pärast seda perioodi ning kui puuduvad otsesed või kaudsed tõendid, mis lubaksid arvata, et tema osas oli rikkumine katkenud. Sellisel juhul võib ta trahvi määrata kogu rikkumise perioodi eest, sealhulgas perioodi eest, mille osas tal ei ole ettevõtja osaluse kohta tõendeid (vt eespool punktid 60–62).

88 Samas, kui võib asuda seisukohale, et ettevõtja osalus rikkumises katkes, kuid ettevõtja osales rikkumises enne ja pärast seda katkestamist, võib rikkumise kvalifitseerida jätkuvaks rikkumiseks, kui – nagu ka vältava rikkumise puhul (vt eespool punkt 60) – enne ja pärast katkestamist soovitakse saavutada sama eesmärk, mille võib tuletada sellest, kas asjassepuutuvate tegude eesmärk, asjassepuutuvad kaubad, salajases koostöös osalenud ettevõtjad, rikkumise peamine toimepanemise viis, ettevõtjate nimel tegutsenud füüsilised isikud ja lõpuks nende tegude geograafiline ulatus on samad. Sel juhul on tegemist ühe ja jätkuva rikkumisega ning kuigi komisjon võib määrata trahvi kogu rikkumise perioodi eest, ei saa ta seda teha perioodi osas, mil rikkumine oli katkenud.

89 Seega, eri rikkumise episoode, milles osales sama ettevõtja, kuid mille sama objekti ei suudeta tõendada, ei saa kvalifitseerida üheks rikkumiseks – vältavaks või jätkuvaks – ning neid tuleb käsitleda eraldi rikkumistena.

90 Käesolevas asjas tuleb märkida, et komisjon möönab tõendite puudumist hagejate osaluse kohta vaheperioodil, mis kestis üle kahe aasta. Selle perioodi eest ei määratud ka mingit trahvi.

91 Kuid hagejad on tunnistanud oma osalemist rikkumises enne ja pärast vaheperioodi ning nad nõustusid kohtuistungil mitte vastu vaidlema sellele, et enne 1997. aasta maid ja pärast 1999. aasta juunit olid samad asjassepuutuvate tegude eesmärk, asjassepuutuvad kaubad, salajases koostöös osalenud ettevõtjad, rikkumise peamine toimepanemise viis, ettevõtjate nimel tegutsenud füüsilised isikud ja lõpuks nende tegude geograafiline ulatus.

92 Seega tuleb Üldkohtul tuvastada, et Trelleborg Industrie on toime pannud ühe jätkuva rikkumise 1986. aasta aprillist kuni 1997. aasta 13. maini ja 1999. aasta 21. juunist kuni 2007. aasta maini, ning Trelleborg on toime pannud ühe jätkuva rikkumise 1996. aasta 28. märtsist kuni 1997. aasta 13. maini ja 1999. aasta 21. juunist kuni 2007. aasta maini. See, et komisjon on rikkumise kvalifitseerinud vääralt vältavaks rikkumiseks, ei takista Üldkohut seda ümber kvalifitseerimast jätkuvaks rikkumiseks, arvestades haldusmenetluse toimikust nähtuvaid faktilisi asjaolusid, millel põhineb vaidlustatud otsus (vt analoogia alusel eespool punktis 83 viidatud kohtuotsus IMI jt *vs.* komisjon, punktid 96 ja 97; vt samuti analoogia alusel Üldkohtu 30. novembri 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-427/04 ja T-17/05: Prantsusmaa ja France Télécom *vs.* komisjon, EKL 2009, lk II-4315, punktid 322–325, mis jäeti muutmata Euroopa Kohtu 8. detsembri 2011. aasta otsusega kohtuasjas C-81/10 P: France Télécom *vs.* komisjon, EKL 2011, lk I-12899, punkt 80 ja järgmised).

93 Seda järeldust ei saa seada kahtluse alla hagejate argumentatsioon, et tuginedes jätkuva rikkumise teooriale, millele komisjon viitab vaidlustatud otsuses teise võimalusena (vt eespool punktid 22 ja 40), võib komisjon aegumist lõpmatult edasi lükata ning nii selle olematuks muuta, mis on aga vastuolus õiguskindluse põhimõttega.

94 See argumentatsioon tuleb tagasi lükata, kuna esiteks lükkub juhul, kui täidetud on jätkuva rikkumise esinemise tuvastamist lubavad tingimused, määruse nr 1/2003 artikli 25 lõike 2 kohaselt aegumine edasi. Teiseks ei saa jätkuva rikkumise teooriale tuginemise võimalikku kuritarvitavat laadi hinnata *in abstracto* ja see sõltub suurel määral iga juhtumi asjaoludest, eriti komisjoni suutlikkusest tõendada, et tegemist on eri perioodidel toime pandud ühe rikkumisega.

– Jätkuva rikkumise esinemise tagajärg aegumise seisukohast

95 Kuna Trelleborg Industrie pani toime ühe jätkuva rikkumise 1986. aasta aprillist kuni 1997. aasta maini ja 1999. aasta juunist kuni 2007. aasta maini, ning Trelleborg pani toime ühe jätkuva rikkumise 1996. aasta märtsist kuni 1997. aasta maini ja 1999. aasta juunist kuni 2007. aasta maini, tuleb asuda seisukohale, et rikkumise periood enne 13. maid 1997 ei ole aegunud.

– Muud argumendid

96 Lisaks, mis puudutab argumenti õiguskindluse põhimõtte rikkumise kohta, siis tuleb meenutada, et see põhimõte on liidu õiguse aluspõhimõte, mis nõuab muu hulgas, et õigusnorm oleks selge ja täpne, et õigussubjektid saaksid üheselt teada, millised on nende õigused ja kohustused ning tegutseda sellest lähtuvalt. Ent kui õigusnormi sisu ja ulatuse osas esineb mõningane ebakindlus, tuleb kontrollida, kas õigusnorm on niivõrd mitmetähenduslik, et see takistab õigussubjektidel piisava kindlusega kõrvaldada selle normi ulatuse või sisu suhtes esinevad võimalikud kahtlused (vt selle kohta Euroopa Kohtu 14. aprilli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-110/03: Belgia *vs.* komisjon, EKL 2005, lk I-2801, punktid 30 ja 31).

97 Tuleb asuda seisukohale, et kui kriteeriumid, mille alusel saab tuvastada jätkuva rikkumise esinemise, on selged ja täpsed ega sisalda mingit mitmetimõistmist, mis takistaks õigussubjektidel piisava kindlusega kõrvaldada normi ulatuse või sisu suhtes esineda võivad kahtlused, on õigluslike olukordade ettenähtavus tagatud ja õiguskindluse põhimõtte rikkumisega seotud argument tuleb tagasi lükata.

98 Mis puudutab võrdse kohtlemise argumenti, siis tuleb meenutada, et võrdse kohtlemise või ka diskrimineerimiskeelu põhimõte nõuab, et sarnaseid olukordi ei käsitletaks erinevalt ja erinevaid olukordi ei käsitletaks ühtemoodi, välja arvatud juhul, kui selline kohtlemine on objektiivselt põhjendatud (Euroopa Kohtu 15. aprill 2010. aasta otsus kohtuasjas C-485/08 P: Gualtieri *vs.* komisjon, EKL 2010, lk I-3009, punkt 70).

99 Käesolevas asjas väidab komisjon, et ta küll tuvastas, et MRI pani toime rikkumise 1. aprillist 1986 kuni 1. augustini 1992 ja 3. septembrist 1996 kuni 2. maini 2007, kuid ta ei kohaldanud tema suhtes siiski jätkuva rikkumise teooriat, ning et samuti ei määranud ta talle trahvi rikkumise perioodi eest enne 1. augustit 1992, arvestades oma kaalutlusõigust mitte kohaldada karistust perioodi eest, mis eelnes MRI poolt kartellis osalemise katkestamisele, kuigi ta oleks võinud tuvastada, et rikkumine oli jätkuv.

100 Esiteks tuleb märkida, et komisjon tuvastas õigesti, et vastavalt määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikele 2 on tal kaalutlusõigus otsustada, kas EÜ artikli 81 rikkumise toimepanijale määrata karistus. Seda kaalutlusõigust tuleb aga teostada võrdse kohtlemise põhimõtet järgides.

101 Teiseks tuleb märkida, et MRI ja hagejate olukord ei ole sarnane.

102 Nimelt ei karistatud MRI-d kartellis osalemise eest perioodi osas enne 1. augustit 1992 ning komisjon võttis seejuures arvesse rikkumise katkestamist sellest kuupäevast kuni 3. septembrini 1996, samas kui katkestamine, millele tugineb hageja, puudutab ainult vaheperioodi.

103 Seetõttu tuleb võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumise argument tagasi lükata.

104 Lisaks ja teise võimalusena olgu märgitud, et isegi kui eeldada, et komisjon kohaldas MRI suhtes aegumise kriteeriume vääralt, tuleks siiski asuda seisukohale, et see õigusvastasus – mida ei ole Üldkohtul käesoleva kohtuasja raames palutud käsitleda – ei saa mingil juhul tähendada seda, et hagejate tühistamishagi on põhjendatud. Selles küsimuses tuleb meenutada, et võrdse kohtlemise põhimõtte järgimisel peab arvestama seaduslikkuse põhimõttega, mille kohaselt ei saa keegi enda huvides tugineda teise isiku kasuks toimepandud õigusvastasele teole. Nimelt teise ettevõtja suhtes toime pandud võimalik õigusvastane tegu, mis ei ole käesoleva menetluse esemeks, ei saa panna Üldkohut tuvastama, et tegemist on diskrimineerimisega ja seetõttu ka õigusvastasusega hagejate suhtes. Niisugune lähenemine võrduks põhimõtte „võrdne õigusvastane kohtlemine” loomisega ainult põhjusel, et mõni teine ettevõtja, kes võib olla sarnases olukorras, pääses õigusvastaselt karistusest (vt eespool punktis 53 viidatud kohtuotsus Peróxidos Orgánicos *vs.* komisjon, punkt 77 ja seal viidatud kohtupraktika).

105 Järelikult tuleb tühistada vaidlustatud otsus osas, milles tuvastatakse, et Trelleborg Industrie on toime pannud vältava rikkumise 1. aprillist 1986 kuni 2. maini 2007, ning Trelleborg on toime pannud vältava rikkumise 28. märtsist 1996 kuni 2. maini 2007, kuid ülejäänud osas lükata aegumise väide tagasi.

Teine väide, mille kohaselt komisjonil puudub õiguspärane huvi võtta vastu otsus, milles tuvastatakse enne 1999. aastat toime pandud rikkumine

Poolte argumendid

106 Hagejad väidavad sisuliselt, et komisjonil on põhimõtteliselt õigus tuvastada rikkumise toimepanemine ka siis, kui see on aegunud. Kuid vastavalt kohtupraktikale oleks ta pidanud sel juhul tõendama, milline on tema õiguspärane huvi sellise tuvastamise vastu, st selgitama, miks asjaolud tingisid niisuguse otsuse vastuvõtmise, milles tuvastatakse vähemalt 12 aastat enne vaidlustatud otsuse vastuvõtmist lõppenud rikkumine.

107 Komisjon nende argumentidega ei nõustu.

Üldkohtu hinnang

108 Kuna esimese väite raames järeldati, et hagejate toime pandud rikkumine tuleb kvalifitseerida üheks jätkuvaks rikkumiseks (vt eespool punkt 92) ja et rikkumise periood enne 13. maid 1997 ei ole aegunud (vt eespool punkt 95), tuleb teine väide tagasi lükata.

Nõue langetada vaidlustatud otsust muutev kohtuotsus

109 Hagejad nõuavad, et tehtaks vaidlustatud otsust muutev kohtuotsus ja vähendataks trahvi.

110 Tuleb meenutada, et vastavalt ELTL artiklile 261 võivad ELT lepingu alusel Euroopa Parlamendi ja Euroopa Liidu Nõukogu poolt ühiselt vastuvõetud määrused anda Euroopa Kohtule täieliku pädevuse selliste määrustega ette nähtud karistuste määramisel. Selline pädevus on liidu kohtule antud määruse nr 1/2003 artikliga 31. Nimetatud kohtul on seega lisaks karistuse õiguspärasuse kontrollimisele õigus asendada komisjoni hinnang enda omaga ja järelikult määratud trahv või karistusmakse tühistada, seda vähendada või suurendada. Sellest tuleneb, et liidu kohtul on õigus teostada oma täielikku pädevust, kui tal on palutud anda hinnang trahvisumma küsimuses, ja et seda pädevust võib kasutada nii selle summa vähendamiseks kui suurendamiseks (vt Euroopa Kohtu 8. veebruari 2007. aasta otsus C-3/06 P: Groupe Danone *vs.* komisjon, EKL 2007, lk I-1331, punktid 60–62 ja seal viidatud kohtupraktika).

111 Lisaks on määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 3 sätestatud, et trahvisumma määramisel võetakse arvesse nii rikkumise raskust kui ka kestust.

112 Euroopa Kohus on otsustanud, et trahvisummade kindlaksmääramisel tuleb arvesse võtta rikkumiste kestust ja kõiki muid tegureid, mis võivad mõjutada rikkumiste raskuse hinnangut, nagu iga ettevõtja käitumine, nende roll kooskõlastatud tegevuse sisseseadmisel, tegevusest saada võidav kasu, ettevõtjate suurus ja asjassepuutuvate kaupade väärtus ning oht, mida seda liiki rikkumised liidule kujutavad (vt Euroopa Kohtu 8. detsembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-386/10 P: Chalkor *vs.* komisjon, EKL 2011, lk I-13085, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika).

113 Euroopa Kohus on samuti märkinud, et arvesse tuleb võtta ka objektiivseid elemente, nagu konkurentsivastaste tegude sisu ja kestus, nende arv ja intensiivsus, mõjutatud turu ulatus ja majanduspoliitika kahjustatus. Analüüsis tuleb samuti arvestada vastutavate ettevõtjate suhtelist olulisust ja turuosa ning rikkumise võimalikku kordamist (eespool punktis 112 viidatud kohtuotsus Chalkor *vs.* komisjon, punkt 57).

114 Selle kohta tuleb meenutada, et trahvi kindlaksmääramine Üldkohtu poolt tema täieliku pädevuse teostamisel ei ole oma olemuselt täpne aritmeetiline tehe. Üldkohus ei ole ka seotud komisjoni arvutustega, vaid ta peab kõiki kohtuasja asjaolusid arvesse võttes ise hinnangu andma (Üldkohtu 14. septembri 2004. aasta otsus kohtuasjas T-156/94: Aristrain *vs.* komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 43).

115 Käesolevas asjas tuleb meenutada, et kuigi hagejate toime pandud rikkumist ei saa kvalifitseerida vältavaks rikkumiseks (vt eespool punkt 71), on siiski tegemist jätkuva rikkumisega (vt eespool punkt 95). Lisaks tuleb märkida, et komisjon ei määranud hagejatele trahvi vaheperioodi eest. Komisjoni eksimusel seoses hagejatele süüks pandud rikkumise vältava laadiga ei olnud seega mingeid tagajärgi komisjoni poolt trahvi arvutamiseks aluseks võetud rikkumise kestusele.

116 Käesoleval juhul olgu märgitud, et kartell oli kindlalt raskeloomuline, arvestades asjaolu, et rikkumine, millest hagejad täielikult osa võtsid, seisnes hangete jaotamises, hindade kindlaksmääramises, kvootide kindlaksmääramises, müügitingimuste kindlaksmääramises, geograafiliste turgude jagamises ning hindade, müügimahtude ja enampakkumiste kohta tundliku teabe vahetamises. Lisaks on tegemist ülemaailmse kartelliga.

117 Lisaks kestis Trelleborg Industrie toime pandud rikkumine äärmiselt pikka aega – 18 aastat ja 11 kuud, kusjuures Trelleborg oli solidaarselt vastutav oma tütarettevõtja tegevuse eest 8 aasta ja 11 kuu pikkuse perioodi suhtes.

118 Üldkohus leiab, et seetõttu puudub vajadus vähendada hagejatele määratud trahvi.

119 Järelikult tuleb rahuldamata jätta hagejate nõue teha vaidlustatud otsust muutev kohtuotsus.

120 Seega tuleb vaidlustatud otsus osaliselt tühistada ja jätta hagiavaldus ülejäänud osas rahuldamata.

Kohtukulud

121 Kodukorra artikli 87 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuid kodukorra artikli 87 lõike 3 esimese lõigu kohaselt võib Üldkohus määrata kulude jaotuse või jätta kummagi poole kohtukulud tema enda kanda, kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks või kui tegemist on eriliste põhjustega.

122 Käesolevas asjas tuleb asuda seisukohale, et hagejad on õigesti väitnud, et komisjon on nende osas vääralt tuvastanud vältava rikkumise esinemise 1. aprillist 1986 kuni 2. maini 2007. See õigusvastasus ei mõjuta aga trahvi arvutust. Üldkohus leiab seega, et käesoleva juhtumi asjaolusid õiglaselt hinnates tuleb jätta poolte kohtukulud nende endi kanda.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (esimene koda)

otsustab:

1. **Tühistada komisjoni 28. jaanuari 2009. aasta otsuse K(2009) 428 lõplik, [EÜ] artiklis 81 ja EMP lepingu artiklis 53 sätestatud menetluse kohta (juhtum COMP/39406 – Laadimisvoolikud), artikli 1 punktid g ja h osas, mis puudutab perioodi 13. maist 1997 kuni 21. juunini 1999.**

2. **Jätta hagiavaldus ülejäänud osas rahuldamata.**

3. **Jätta kohtukulud mõlema poole enda kanda.**

Azizi Prek Frimodt Nielsen

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 17. mail 2013 Luxembourgis.

Allkirjad

Sisukord

Vaidluse aluseks olevad asjaolud 1

Nafta ja gaasi laadimisvoolikute tegevussektor 2

Hagejad 3

Haldusmenetlus 3

Vaidlustatud otsus 4

Menetlus ja poolte nõuded 5

Õiguslik käsitlus 6

Tühistamisnõuded 6

Esimene väide, mille kohaselt on esiteks tehtud ilmselge viga nende faktiliste asjaolude hindamisel, mille alusel komisjon tuvastas, et Trelleborg Industrie osales vältavas rikkumises ajavahemikul 1. aprillist 1986 kuni 2. maini 2007, ja et Trelleborg osales vältavas rikkumises 28. märtsist 1996 kuni 2. maini 2007, ning teiseks rikutud määruse nr 1/2003 artikli 25 lõiget 2 6

Vaidlustatud otsus 6

Poolte argumendid 7

Üldkohtu hinnang 8

– Esialgsed tähelepanekud 8

– Vältava rikkumise esinemine 9

– Jätkuva rikkumise esinemine 11

– Jätkuva rikkumise esinemise tagajärg aegumise seisukohast 14

– Muud argumendid 14

Teine väide, mille kohaselt komisjonil puudub õiguspärane huvi võtta vastu otsus, milles tuvastatakse enne 1999. aastat toime pandud rikkumine 15

Poolte argumendid 15

Üldkohtu hinnang 16

Nõue langetada vaidlustatud otsust muutev kohtuotsus 16

Kohtukulud 17